

Волинський національний університет
імені Лесі Українки

FINE ART AND CULTURE STUDIES

Випуск 3, том 2

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Охманюк Віталій Федорович, кандидат мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри музично-практичної та виконавської підготовки, декан факультету культури і мистецтв, Волинський національний університет імені Лесі Українки (головний редактор);

Виткалов Володимир Григорович, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет;

Славомір Галік, кандидат наук, професор, заступник декана з наукової роботи та міжнародних зв'язків факультету засобів масової комунікації, Університет св. Кирила і Мефодія в Трнаві (Словаччина);

Герчанівська Поліна Евальдівна, доктор культурології, професор, професор кафедри культурології та інноваційних культурно-мистецьких проєктів, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв;

Гуцул Іван Андрійович, кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації творів мистецтва, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка;

Дичковський Степан Іванович, доктор культурології, доцент, директор Інституту практичної культурології та арт-менеджменту, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв;

Душний Андрій Іванович, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри народних музичних інструментів та вокалу, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, член-кореспондент Міжнародної академії наук педагогічної освіти;

Єфіменко Аделіна Геліївна, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри історії музики, Львівській національній музичній академії імені М. В. Лисенка, Український вільний університет Мюнхена (Німеччина);

Зав'ялова Ольга Костянтинівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка;

Засць Віталій Миколайович, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри баяна та акордеона, заступник декана факультету народних інструментів, Національна музична академія України імені П. І. Чайковського;

Карась Ганна Василівна, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри методики музичного виховання та диригування, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Колесник Олена Сергіївна, доктор культурології, доцент, професор, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка;

Коменда Ольга Іванівна, доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри історії, теорії мистецтв, Волинський національний університет імені Лесі Українки;

Петрук Роман Ігорович, заслужений діяч мистецтв України, доцент, доцент кафедри монументально-декоративного і сакрального мистецтва, Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука;

Русаків Сергій Сергійович, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри богослов'я, релігієзнавства та культурології, Український державний університет імені Михайла Драгоманова;

Синкевич Наталя Тадеївна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка;

Смирна Леся В'ячеславівна, доктор мистецтвознавства, старший науковий співробітник, начальник відділу методології мистецької критики, Національна академія мистецтв України;

Тшесіок Марцин, доктор габлітований, професор (теорія музики), доцент кафедри композиції та теорії музики, Музична академія імені Карола Шимановського в Катовіцах (Республіка Польща);

Урсу Наталія Олексіївна, доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації творів мистецтва, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка;

Школьна Ольга Володимирівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри образотворчого мистецтва, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Журнал ухвалено до друку Вченою радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
28 серпня 2025 р., протокол № 9

Суб'єкт у сфері друкованих медіа: Волинський національний університет імені Лесі Українки
(просп. Волі, буд. 13, м. Луцьк Волинської обл., 43025, post@vnu.edu.ua, тел. (0332) 720123).

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення № 1834 від 21.12.2023 року. Ідентифікатор медіа: R30-02337

Мови видання: українська, англійська, німецька, польська, іспанська, французька, болгарська.

«Fine Art and Culture Studies» включено до Переліку наукових фахових видань України
категорії Б у галузі культури і мистецтва зі спеціальностей:

B5 Музичне мистецтво
відповідно до Наказу МОН України від 30 листопада 2021 року № 1290 (додаток 3)

B3 Декоративне мистецтво та ремесла, B4 Образотворче мистецтво та реставрація
відповідно до Наказу МОН України від 27 квітня 2023 року № 491 (додаток 3)

B12 Культурологія та музеєзнавство
відповідно до Наказу МОН України від 20 червня 2023 року № 768 (додаток 3)

Офіційний сайт видання: www.journals.vnu.volyn.ua/index.php/art

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com
від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2786-5428 (Print)

ISSN 2786-5436 (Online)

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2025

УДК 784.4:792.73].011.28(477)(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-3-2-2>

Тамара ТЕСЛЕР

кандидатка мистецтвознавства, доцентка, доцентка кафедри естрадного та народного співу, Харківська державна академія культури, Бурсаць-кий узвіз, м. Харків, Україна, 61000

ORCID: 0000-0003-2076-2136

Світлана ГМИРІНА

старший викладач кафедри академічного та естрадного вокалу факультету музичного мистецтва і хореографії, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, б-р І. Шамо, 18/2, м. Київ, Україна, 02154

ORCID: 0000-0002-3549-2207

Тетяна ЛАНІНА

старший викладач кафедри академічного та естрадного вокалу факультету музичного мистецтва і хореографії, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, б-р І. Шамо, 18/2, м. Київ, Україна, 02154

ORCID: 0000-0002-4708-0197

Бібліографічний опис статті: Теслер, Т., Гмиріна, С., Ланіна, Т. (2025). Кітч як явище сучасного національного вокального мистецтва естради. *Fine Art and Culture Studies*, 3-2, 9–15, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-3-2-2>

КІТЧ ЯК ЯВИЩЕ СУЧАСНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ВОКАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ЕСТРАДИ

Мета статті полягає у визначенні особливостей кітчу у просторі сучасного національного естрадного вокального мистецтва. **Методологія статті** ґрунтується на компаративних настановах, принципах культурологічного підходу, методах аналізу та синтезу, семантичного, інтерпретаційного та стильового аналізу. **Наукова новизна статті** полягає у виявленні характерних особливостей кітчу в естраді на концептуальному, виразовому та комунікативному рівнях. **Висновки.** Показано, що у просторі естради кітч, розрахований на масового споживача, постає як відбиття сучасних тенденцій актуалізації національного начала та мультикультуралізму, взаємовпливу академічного та естрадного мистецтва. Виявлено, що концептуальні обрії кітчу визначає редуковане втілення національного начала на рівні його зовнішніх маркерів, репрезентованих зокрема крізь призму як гумористичності, так і гіперболізованої чуттєвості та відвертості, щирості, а також мультикультурні інтенції, які відбиваються у мовній еklekтиці. Акцентовано, що функціональне коло кітчу позначено пріоритетом розважальної та релаксаційної функції. Обґрунтовано особливості музичної лексики – декларативне спрощення гармонічної та ритмічної організації, повторюваних інтоном-кlišе в обмеженому діапазоні та з мінімалізацією інтонаційного руху, передбачуваність розгортання мелосу, ритміки та гармонії, значущість пост-декларування ритму. Доведено значущість таких ознак як чинників емоційного маніпулювання, програмування слухачької рефлексії та формування художньої комунікації на основі емоційно-почуттєвого єднання виконавця й аудиторії, прогнозованості перцептуального сприйняття, реакції реципієнта. Акцентовано сугестивний потенціал кітчу, який у комунікативному вимірі реалізується шляхом запрошення аудиторії до спільного виконання та активізації реакції слухачів, та значущість візуального, перформативного компонента, що створює атмосферу штучної краси та уможливорює уникання аудиторією інтелектуальних зусиль.

Ключові слова: кітч, естрада, естрадне вокальне мистецтво, художня комунікація, масова культура.

Tamara TESLER

PhD in Art Studies, Associative Professor at the Department of Pop and Folk Singing, Kharkiv State Academy of Culture, 4 Bursatksyi uzviz, Kharkiv, Ukraine, 61000

ORCID: 0000-0003-2076-2136

Svitlana GMYRINA

Senior Lecturer of the Department of Academic and Pop Vocal Faculty of Musical Art and Choreography, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 18/2 Blvd. I. Shamo, Kyiv, Ukraine, 02154

ORCID: 0000-0002-3549-2207

Tetiana LANINA

Senior Lecturer at the Department of Academic and Pop Vocal Faculty of Musical Art and Choreography, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, 18/2 Blvd. I. Shamo, Kyiv, Ukraine, 02154

ORCID: 0000-0002-4708-0197

To site this article: Tesler, T., Gmyrina, S., Lanina, T. (2025). Kitch yak yavyshche suchasnoho natsionalnoho vokalnoho mystetstva estrady [Kitch as a phenomenon of contemporary national pop vocal art]. *Fine Art and Culture Studies*, 3-2, 9–15, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-3-2-2>

KITCH AS A PHENOMENON OF CONTEMPORARY NATIONAL POP VOCAL ART

The purpose of the article is to determine the peculiarities of kitch in the space of contemporary national pop vocal art. The methodology of the article is based on comparative guidelines, principles of the cultural approach, methods of analysis and synthesis, semantic, interpretative and stylistic analysis. The scientific novelty of the article lies in the identification of the characteristic features of kitch in pop music at the conceptual, expressive and communicative levels. Conclusions. It is shown that in the space of pop art, designed for the mass consumer, appears as a reflection of modern trends in the actualization of the national principle and multiculturalism, the mutual influence of academic and popular art. It is revealed that the conceptual horizons of kitch are determined by the reduced embodiment of the national principle at the level of its external markers, represented, in particular, through the prism of both humor and exaggerated sensuality, frankness, sincerity, as well as multicultural intentions reflected in linguistic eclecticism. It is emphasized that the functional circle of kitch is marked by the priority of entertainment and relaxation functions. The peculiarities of musical vocabulary are substantiated – declarative simplification of harmonic and rhythmic organization, repeated intonation clichés in a limited range and with minimalization of intonation movement, predictability of melody, rhythm and harmony development, significance of post-declaration of rhythm. The significance of such features as a factors of emotional manipulation, programming of audience reflection and formation of artistic communication on the basis of emotional and sensual unity of the performer and audience, predictability of perceptual perception, and recipient's reaction is proved. The author emphasizes the suggestive potential of kitch, which in the communicative dimension is realized by the inviting the audience to perform together and activating the audience's reaction, and the importance of the visual, performative component, which creates an atmosphere of artificial beauty and makes it possible for the audience to avoid intellectual effort. The author emphasizes the suggestive potential of kitsch, which in the communicative dimension is realized by inviting the audience to perform together and activating the audience's reaction, and the importance of the visual, performative component, which creates an atmosphere of artificial beauty and makes it possible for the audience to avoid intellectual effort.

Key words: kitch, pop art, pop vocal art, artistic communication, mass culture.

Актуальність проблеми. Насиченість сучасного художнього простору України новачійними тенденціями, у яких пріоритетного значення набуває насамперед репрезентація індивідуального творчого осягнення світу, уможливорює його характеристику як царини невинного пошуку нових засобів відбиття художньої рефлексії. З одного боку, торування нових шляхів мистецького опанування світу спрямоване на винайдення «аутентичності або самореалізації і збалансованого повноцінного існування» (Губернатор, 2023, с. 111), посилене пошуками власного «Я». З іншого боку, імпульсом розгортання пошукових тенденцій та нових засобів художнього самовираження стає і намагання митців знайти відповіді на

численні виклики функціонального, змістового, виразового характеру, що постають перед сучасним академічним та естрадним мистецтвом. Їх чинниками можемо визначити мультикультуралізм постсучасності та тяжіння до актуалізації національного начала, намагання відродити значущість вищих духовних цінностей та тенденцію комерціалізації художньої діяльності й перетворення мистецтва на арт-ринок та твору мистецтва та арт-продукт (Русаков, 2019).

Проте не менш значущим стає для сучасних митців і пошук власного «Я» у коливаннях між елітарною та масовою сферами, дифузія яких демонструє зокрема явище «серединної культури» (“middleculture”), у якій «взаємодіють два

протилежні за значенням та векторністю культурні коди» (Муравіцька, 2023, с. 2–3). Одним із її художніх утілень є кітч в естраді, що певним чином «посилається» на коди елітарної, академічної культури та репрезентує їх крізь призму кодів культури масової. Інтенсифікація притяжного для широкої аудиторії кітчу у просторі естради засвідчує його вагомість у культурних процесах і детермінує актуальність дослідження у науковій рефлексії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сучасний гуманітарний дискурс щодо питань сутності та специфіки кітчу, зокрема і в національному культурному просторі, складають розвідки В. Бушанського, Т. Гундорової, яка звертається до питань сутності та історико-культурної «рухливості» кітчу (Гундорова, 2009); А. Міненка (2024), О. Мухи, яка звертається до проблематики специфіки та класифікації кітчу (Муха, 2012), О. Уманець, яка висвітлює специфіку кітчу у зв'язку з атрибутивними особливостями масової культури (Уманець, 2022) та ін.

Проблематика специфіки кітчу в контексті музичного мистецтва не є вичерпно дослідженою, проте увагу до осмислення специфіки кітчу демонструють праці Т. Дубровного (2022), Д. Жалейко (2016; 2020), В. Полюги, яка визначає кітч як один «із базових інструментів спрощення реальності, пояснення якої намагаються передати у вигляді якихось стереотипних образів або знаків» (Полюга, 2019, с. 318).

Мета статті – визначити особливості кітчу у просторі сучасного національного естрадного вокального мистецтва.

Методологія статті. Історико-культурна обумовленість явища кітчу та водночас його поширення у сфері музичного мистецтва, зокрема вокального мистецтва естради, є чинниками звернення до компаративних настанов, які уможливають опору на принципи культурологічного підходу, методи аналізу та синтезу, а також на настанови музикологічного дослідження – семантичного, інтерпретаційного та стильового аналізу.

Виклад основного матеріалу. Т. Гундорова акцентує, що кітч «виступає уже не «поганим смаком» і «тривіальним» мистецтвом, але мовою масової культури, яка використовує простоту, сентиментальність, знакову надмірність, щоб запрограмувати полегшений спосіб сприйняття мистецької речі» (Гундорова, 2009).

Характеризуючи явище кітчу в контексті музичного мистецтва та проєкціюючи його на сферу зокрема академічної музики, Д. Жалейко зазначає, що «результат розпізнання реципієнтом кітчу в музиці – це завжди аксіологічне маркування поганого смаку, музичного стереотипу, кліше шаблонності та зужитості» (Жалейко, 2020, с. 218) та акцентує його інтелектуальну невідрефлексованість і семантичну амбівалентність (Жалейко, 2020, с. 217–218).

Певні розбіжності в осягненні сутності та рецептивної специфіки кітчу є наслідком його «багатолікості», «всепроникності» та естетичної неоднозначності. Атрибутивною особливістю кітчу є здатність адаптуватися домовно-виразових параметрів академічної традиції, «втягувати» зразки академічного мистецтва у свої обрії шляхом тиражування, надмасштабного поширення у просторі культури. Це спонукає науковців декларувати, що «у разі зміни простору існування та функціональної, споживацької орієнтованої модуляції в утилітарну царину знакові репрезентанти вічно значимого мистецького опанування світу втрачають освячений культурною пам'яттю людства високий статус та аксіологічну значущість» (Уманець, 2022, с. 63). З огляду на посилення значущості в українській естраді останніх десятиліть соціально-патріотичного начала, спрямованість на визначення ціннісних орієнтирів, укріплення морально-етичних норм, формування художньо-естетичного смаку, збереження та розвиток національних традицій ...<що маніфестує> нову модель суспільної свідомості, яка потребує визнання і поваги права нації на самостійність і незалежність» (Бурлака, 2023, с. 115–116) на закарбування трансформацій, «що пов'язані з глибинним світоглядними змінами в суспільній свідомості на тлі подій світового та національного масштабу» (Бурлака, 2023, с. 193) видається можливим наголосити на певній концептуальній неоднозначності й певній опозиційності кітчу.

Проте характерною рисою концептуальної, змістової сфери кітчу видається також можливим визначити і резонанс із мультикультуральними тенденціями ХХ–ХХІ ст., що проявляється в формуванні специфічного кола засобів відбиття національного начала. Адже в сучасному масштабному та щільному полілозі культури визначеність національних обривів масового

мистецтва значно проблематизується унаслідок намагань національних культур постати у статусі повноправних компонентів світового культурного простору, позначених простою сприйняття та естетичною, змістовою, виразовою досяжністю з метою залучення якомога більшої аудиторії. Така простота має наслідком усічену, редуковану репрезентацію національного начала, що призводить до його вираження в баналізованих, спрощених, зовнішніх формах, що не претендують на ментально детерміновану світоглядну глибину.

Висвітлюючи специфіку кітч як явища культури, О. Муха акцентує, що «кітч спекулює на спільних для всього соціуму, а навіть архетипічних темах: дитинство, сім'я, родина, кохання і любов, релігія, революційна історія, патріотизм, політика та заграє з модою на екзотичність» (Муха, 2012, с. 247). Не вступаючи в полеміку з науковицею, звернімо увагу на актуалізацію специфічно виявлених національних інтенцій кітч у українському естрадному мистецтві. На змістовому рівні це знаходить виявлення в апеляції до суто зовнішніх маркерів національної культури, адже, як зазначає Т. Гундорова, «імітація етнонаціонального у формі кітч виявляється досить прагматичною й раціональною формою особливого, безболісного входження національних культур у глобалізований модерний світ» (Гундорова, 2009, с. 19).

Утім, у таких проявах кітч, позначених етнонаціональною «спрощеністю», інколи і «гастрономічною» маркованістю продукуванням образу українського світу як «кулінарного Едему» (Гундорова, 2009, с. 37) – як-от у піснях на кшталт численних «Українських вареників», «Вареників з вишнями», «Ой, вареники» – акцентована гумористична спрямованість, первинна відсутність претензії на концептуальний «меседж» висловлення слугують нівелюванню неоднозначності естетичного простору. З іншого боку, своєрідною компенсацією за національну спрощеність слугує гіперболізована чуттєвість, відвертість, щирість, рефлексивність, декларативне позиціонування героя пісні як «свого», такого, що почуття і думки є близькими та зрозумілими для всіх («Гуси», «Вишні», “NozzyBozzy” з репертуару Велбоя тощо), що фактично усуває дистанцію між виконавцем й аудиторією (зазначимо, що дистанціювання

у площини виконавець – аудиторія в контексті мистецтва естради загалом є мінімізованою або відсутньою).

Така поза-концептуалізація, з одного боку, та з іншого боку, апеляція до емоційних горизонтів особистості в її первинних, неускладнених філософською рефлексивністю параметрах, близьких, знайомих і навіть «душевно споріднених» образах, значно проблематизує естетичне номінування кітч в музиці. У зв'язку із цим Т. Дубровний зазначає, що «у музичному мистецтві, на відміну від малярства архітектури, театру, знайти зерно істини й встановити чітку грань між «високим» та «низьким» мистецтвом, справді, часом є дуже непростим завданням» (Дубровний, 2022, с. 79). Непростим це завдання є й в силу не остаточно та дискретно сформованих на рівні наукової рефлексії однозначної дефініції кітч та критеріїв належності артефакту до його царини. Це зумовлює оціночне, інколи суб'єктивне ставлення до кітч як до естетично амбівалентного явища з погляду естетичного смаку, суб'єктивне начало в якому є безперечним у своїй значущості (Естетика, 2010, с. 82–83).

У зв'язку із цим наголосимо насамперед на особливому функціональному забарвленні простору буття кітч в естрадному мистецтві. Первинно розрахований на невибагливого реципієнта – споживача арт-продукту, кітч відповідно до масової цільової аудиторії «вписується» в його параметри та параметри масової культури. Але маркерами кітч у цій сфері виступає гранична легкість сприйняття та опанування, обмеженість функціонального кола розважальним та релаксаційним конструктами.

У просторових вимірах кітч в естраді наголосимо також на його в певній експансивності. З одного боку, це має проявом тяжіння до буття в контексті віртуального простору, доступність якого у будь-який час та в будь-якому місці забезпечує його всеохопну промоцію. З іншого боку, це виявляється в здатності кітч інтенсифікувати євроінтеграційні процеси в сучасному культурному просторі. Як їх показчик, науковці визначають «використання мови як комунікативного (англійська) та національно-маркованого (українська) чинника» (Дружинець, 2021, с. 3). У кітчі в естраді це постає як акцентована апробація – у межах специфічного маніфестування національних

кодів і символів – вербальних, візуальних тощо маркерів інших культур. Мовна еkleктика, вторгнення лексем іншомовного походження (найчастіше найпоширеніших, опанованих широким загалом – як-от «пара numberone») стають знаком прилучення реципієнта до надмасштабного глобалізованого світового простору культури – знаком дещо позірним, але привабливим в силу свої простоти, знайомості та досяжності.

Концептуальна обмеженість і певна опозиційність кітч, його співвіднесеність зі сферою музичної індустрії зумовлюють і формування особливої музичної лексики на основі «автоматичного, шаблонного відтворення інтонаційних структур історично-усталених «словників епохи» (романтизм, естрадний шлягер, музика звичаєвої традиції) «жорстокий романс тощо» (Жалейко, 2016, с. 12). Абсолютизація таких шаблонів детермінує безумовну пріоритетність у кітч в естраді формульних, клішованих інтоном, які часто ґрунтуються на нав'язливому повторенні звуків, повторях звуків із завершенням невеликими інтонаційними стрибками, на русі мелодики в обмеженому діапазоні, а також на гіперболізації емоційності, ліричної експресії тощо.

Водночас із винятковою простотою ритмічного виміру та орієнтацією на задіяння насамперед середнього регістру звучання співацького голосу це стає фундаментом як простоти сприйняття, такі потенційної виконавської досяжності для аудиторії. Зазначимо, що апеляція кітч до інтонаційних знаків ліричної сфери, інколи – до знаків народнопісенної традиції також формує і особливе відчуття емоційно-почуттєвого єднання як основи художньої комунікації.

Доцільно підкреслити і уникання інтонаційного розгортання, повторюваність інтоном як характерну рису кітч в естраді. Це стає основою як для формування ефекту передбачуваності, передвідчуття подальшого інтонаційного розвитку, так і для атмосфери співтворчості та художньо-комунікативної нероздільності виконавця й реципієнта. Закарбовуючи такі риси кітч як поверхневність, шаблонність, масовість (Міненко, 2024, с. 81), це водночас зумовлює і його здатність до емоційної маніпуляції (Міненко, 2024, с. 81), до «втягування» слухача у специфічний концептуальний простір та значущість сугестивного потенціалу. Сугестивна

спрямованість виразно виявляється в епізодах переривання мелодики та декларативного «скандування» ритмом перкусійною групою, у яке втягується аудиторія, яким ритмізується її реакція. Після закінчення твору додаткова декларація ритму стає засобом фактично примусового програмування-спонукання аудиторії до демонстрації штучного захоплення.

Із декларативною простотою інтонаційно-ритмічних вимірів у кітч в естраді резонує і виняткова спрощеність гармонічної основи, обмеженість типовими формулами T – D – T, T – S – D – T, функціональність гармонічних побудов. Раптові модуляції із півтоновим підвищенням застосовуються для інтенсифікації емоційної, почуттєвої напруги, що особливо увиразнюється попередніми паузами та подальшим динамічним нагнітанням.

Комунікативні виміри кітч в естраді ґрунтуються на фактичному нівелюванні межі між виконавцем й аудиторією. Це має вираженням і спільність емоцій і почуттів, і передбачуваність реакцій реципієнта, і запрошення аудиторії до спільного виконання, і вигуки виконавців, спрямовані на активізацію реакції слухачів.

Своєрідним механізмом компенсації простоти музичних вимірів кітч в естраді слугує інтенсифікація візуального, перформативного компонента – костюмерії, хореографії, залучення комп'ютерної графіки тощо. У комплексі це створює винятково яскраву, привабливу «ауру», декларативна красивість якої не потребує перцептуальних зусиль та водночас надає слухачеві можливості відчутти задоволення та водночас приналежність до виконавця, процесу творення.

Висновки. Кітч, як одна з форм увиразнення сутності і специфіки масової культури резонує із сучасними тенденціями актуалізації національного начала та мультикультуралізму, демонструє пошук відповідей на виклики функціонального, змістового, виразового характеру, що постають перед сучасним академічним та естрадним мистецтвом, зокрема у зв'язку із їх взаємовпливом.

Неоднозначність кітч на концептуальному рівні зумовлюється зокрема тяжінням до редукованого, позбавленого ментальної глибини втілення національного начала на рівні його зовнішніх маркерів, що компенсується гумористичністю та гіперболізованою чуттєвістю,

відвертістю, щирістю. Розрахованість кітчу в естраді на масового споживача пов'язана зі специфічним обмеженням його функціонального кола розважальним та релаксаційним конструктами, певною експансивністю буття у віртуальному просторі та намаганням охопити якомога масштабнішу аудиторію вербальними, візуальними апеляціями до маркерів інших культур. Виявлені у мовній еkleктиці, такі вербальні «вторгнення» є співвідносними з мультикультуральними інтенціями сьогодення.

Музична лексика кітчу має основою безумовний пріоритет формульних, клішованих інтоном, які характеризуються повторюваністю звуків, обмеженістю діапазону, гіперболізацією ліричної експресії, знаків народнописенної традиції, а також декларативну простоту ритмічної та гармонічної організації, заснованої на типових формулах T – D – T, T – S – D – T. Водночас із повторюваністю інтоном і ритонем, передбачуваністю логіки мелосу

та гармонії, значущістю пост-декларування ритму, як чинника емоційного маніпулювання, програмування слухацької рефлексії, це зумовлює формування художньої комунікації на основі емоційно-почуттєвого єднання виконавця й аудиторії, передбачуваність реакцій реципієнта та виявлення сугестивного потенціалу кітчу. Характерними для комунікативного простору кітчу в естраді є також запрошення аудиторії до спільного виконання та активізація реакції слухачів.

Маркером естетичних вимірів кітчу в естраді є інтенсифікація візуального, перформативного компонента, що компенсує виняткову простоту музично-виразових параметрів, забезпечує створення яскравої, привабливої декларативно красивої «аури» та уникання перцептуальних, інтелектуальних зусиль аудиторії.

Перспективи подальших розвідок полягають в обґрунтуванні виконавської специфіки кітчу в естраді.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бурлака А. В. Українська естрадна пісня в сучасній масовій художній культурі : дис. ... д-ра філософії : 034. Київ : Київський університет культури і мистецтв, 2023. 194 с.
2. Губернатор О. Метамоделізм як нова парадигма сучасних культурних практик. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал.* 2023. № 1. С. 109–114. DOI: 10.32461/2226-3209.1.2023.277643
3. Гундорова Т. Микола Гоголь і колоніальний кітч. *Гоголезнавчі студії.* 2009. Вип. 18. С. 17–40.
4. Дружинець М. І. Естрадне музичне мистецтво України кінця ХХ – початку ХХІ століття як фактор євроінтеграції української культури : дис. ... канд. мистецтвознавства : 026.00.01. Київ : Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2021. 226 с.
5. Дубровний Т. До джерел полісемантики кітчу (на прикладі «духовної пісні» XVII–XVIII століть). *Культура України.* 2022. Вип. 75. С. 78–84. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.075.10>
6. Естетика : навчальний посібник / Л. В. Анучина, О. К. Бурова, О. В. Уманець, О. В. Шило ; за ред. Л. В. Анучиної та О. В. Уманець. Харків : Право, 2010. 232 с.
7. Жалейко Д. М. Кітч та його трансформація у творчості Валентина Сильвестрова : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Харків : Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, 2016. 17 с.
8. Жалейко Д. Ціннісна трансформація та семантичний простір кітчу у музичній практиці ХХ – початку ХХІ ст. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти.* 2020. Вип. 56. С. 213–237. DOI: 10.34064/khnum1-56.14
9. Міненко А. Кітч як дзеркало поп-культури в епоху гіперреальності. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.* 2024. № 3. С. 77–82.
10. Муравіцька С. С. Синтез музичної академічної та неакадемічної традицій у жанрі класичного кросоверу : дис. ... д-ра філософії : 025. Київ : Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2023. 193 с.
11. Муха О. Я. До теорії кітчу: шкід естетичного аналізу. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури.* 2012. Вип. 4 (2). С. 245–251.
12. Полюга В. Кітч в музиці (рецепція досвіду і дійсності). *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал.* 2019. № 3. С. 317–320.
13. Русаков С. С. Феномен арт-ринку як проблема сучасної культурології. *Культурологічна думка.* 2019. № 16. С. 175–183. DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-16-2019-2.175-183>
14. Уманець О. В. Кітч у просторі культури межі ХХ–ХХІ ст. *Актуальні питання гуманітарних наук.* 2022. Вип. 47. С. 60–65. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/47-4-10>

REFERENCES:

1. Burlaka, A. V. (2023). Ukrainska estradna pisnia v suchasni masovii khudozhnii kulturi [Ukrainian pop song in the modern mass artistic culture] (*PhD thesis*). 034. Kyiv : Kyiv National University of Culture and Arts. 194 [in Ukrainian].
2. Hubernator, O. (2023). Metamodernism yak nova paradyhma suchasnykh kulturnykh praktik [Metamodernism as a new paradigm of modern cultural practice]. *National Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 1, 109–114. DOI: 10.32461/2226-3209.1.2023.277643 [in Ukrainian].
3. Hundorova, T. (2009). Mykola Hohol i kolonialni kitch [Mykola Gogol and colonial kitch]. *Hoholeznavchi studii*, 18, 17–40 [in Ukrainian].
4. Druzhynets, M. I. (2021). Estradne mystetstvo Ukrainy kintsia XX – pochatku XXI stolittia yak factor yevrointehratsii ukrainskoi kultury [Ukrainian pop music art of the late XX – early XXI century as a factor of European integration of Ukrainian culture]. (*PhD thesis*). 026.00.01. Kyiv : National Academy of Culture and Arts Management. 226 [in Ukrainian].
5. Dybrovny, T. (2022). Do dzherel polisemantyky kitchu (na prykladi “dukhovnoi pisni” XVII–XVIII stolit [To sources of polysemantics Kitch (on the example of the “spiritual songs” of the XVII–XVIII centuries)]. *Culture of Ukraine*, 75, 78–84. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.075.10> [in Ukrainian].
6. Anuchina, L. V., Burova, O. K., Umanets, O. V. & Shylo, O. V. (2010). *Estetyka– Aesthetic* (L. V. Anuchina, O. V. Umanets, Ed.). Kharkiv : Pravo [in Ukrainian].
7. Zhaleyko, D. M. (2016). Kitch ta yoho transformatsiia u tvorchosti Valentyna Sylvestrova [Kitch and its transformation in creative works of Valentin Silvestrov] (*Extended abstracts of Candidate's thesis*): 17.00.03. Kharkiv : Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Art. 17 [in Ukrainian].
8. Zhaleyko, D. M. (2020). Tsinnisna transformatsiia ta semantychnyi prostir kitchu u muzchnii praktytsi XX – pochatku XXI st. [The value transformation and semantic space of kitch in the music at the turn of the 20th – 21st centuries]. *Problems of interaction of Art, Pedagogy and Theory and Practice of Education*, 56, 213–237. DOI: 10.34064/khnum1-56.14 [in Ukrainian].
9. Minenko, A. (2024). Kitch yak dszerkalo pop-kultur v epokhu hiperrealnosti [Kitch as a mirror of pop culture in the era of hyper-reality]. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts: Science Journal*, 3, 77–82 [in Ukrainian].
10. Muravytska, S. S. (2023). Syntez muzychnoi akademichnoi ta neakademichnoi tradytsii u zhanri klasychnoho krossoveru [Synthesis of musical academic and non-academic tradition in the genre of classical crossover] (*PhD thesis*) : 025. Kyiv : National Academy of Culture and Arts Management. 193 [in Ukrainian].
11. Mukha, O. Ya. (2012). Do teorii kitchu: shkits estetchnoho analizu [Towards a theory of kitch: a sketch of aesthetic analysis]. *Filosofia i politolohiia v konteksti suchasnoi kultury*, 4 (2), 245–251 [in Ukrainian].
12. Poliuha, V. (2019). Kitch v muzytsi (retseptsiiia dosvidu i diisnosti) [Kitch in music (reception of experience and reality)]. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts: Science Journal*, 3, 317–320 [in Ukrainian].
13. Rusakov, S. (2019). Fenomen art-rynku yak problema suchasnoi kulturolohii [The phenomenon of art market as a problem of modern cultural studies]. *The Culturology Ideas*, 16, 175–183. DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-16-2019-2.175-183> [in Ukrainian].
14. Umanets, O. (2022). Kitch u prostori culture mezhi XX–XXI st. [Kitch in the cultural space at the turn of XX–XXI centuries]. *Current Issues of Humanities*, 47, 60–65. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/47-4-10> [in Ukrainian].